

Asia: VN/33762/2023

Arviointimuistio terveydensuojelulainsäädännön kokonaisuudistusta varten

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä arviointimuistiosta

Lain uudistuksen tavoitteista suurin osa on hyviä ja suunta oikea.

Luku 1 - Taustaa kokonaisuudistuksesta

Eri viranomaisten ja lainsäädännön suhteiden selkeyttäminen on tärkeä ja hyvä tavoite.

Luku 2 - Nykytilan kuvaus

Sääntelyn kehittämisen tavoitteisiin s. 21 voisi vielä lisätä eri tahojen roolien selkeyttämisen. Tästä lisää myös muissa kommentteissa.

Yleistä

-

Luku 1 - Yleiset säännökset

Termien kuten terveysvaaran, -riskin ja -haitan määrittely on hyvä ajatus, mutta terveysvaaran määrittelyssä tulee olla huolellinen, koska terminä se luo mielikuvan suorasta vaarasta.

Luku 2 - Viranomaiset ja niiden tehtävät

-

Luku 4 - Ilmoituksenvarainen toiminta

Eri riskiluokkien käyttäminen on hyvä ajatus.

Luku 5 - Talousvesi ja lämmin käyttövesi

-

Luku 6 - Jätteet ja jätevedet

-

Luku 7 - Asunnon ja muun oleskelutilan sekä yleisten alueiden terveydelliset vaatimukset

Muun oleskelutilan määrittely on hyvä tavoite. Samoin tavoite, että laissa on huomioitava, millaisiin olosuhteisiin voidaan nykyisessä rakennuskannassa kohtuudella päästä, jotta ei jouduta kohtuuttomiin vaatimuksiin. (Esimerkkinä painovoimainen ilmanvaihto, joka monissa tilanteissa voi olla toimiva.)

Samoin on hyvä selkeyttää lakia siten, että siinä kuvataan tavoiteolosuhteita, ei pelkkää terveysriskiä.

Myös kevyempien katsastus- tai katselmointityyppisten tarkastusten käyttäminen on hyvä ajatus, mutta siinä on edellytettävä tilanteen kokonaisuuden arvioimista, katsastus ei voisi esimerkiksi olla pelkkä näytteenotto.

Esitys lain 31§ eriyttää mikrobit ja haitta-eläimet erilleen on kannatettava (mikrobiasiat pois 31§:stä). Samoin mikrobisäädösten ja tartuntatautilain suhteen kuvaaminen.

Lyhytaikaiseen majoittamiseen käytettävien tilojen sisällyttämisestä: näissä markkinavoimat (välitysalustat majoittajan ja majoittujien julkisine arvionteineen) toiminevat riittävän hyvin tasoa ylläpitävänä tekijänä, altistumisen lyhyt kesto huomioiden.

Luku 9 - Hautausmaat ja hautaaminen

-

Luku 10 - Tiedonhankinta, tarkastus ja valvonta

-

Luku 11 - Tutkimuslaboratoriot ja maksut

AHA-koulutuksen sisältö tulisi määritellä asetuksessa saman tapaan kuin RTA-koulutuksen. Lisäksi STM:n tulisi varmistaa arviointielimien puolueettomuus (nykyisin ei toteudu AHA-puolella).

Yhtenäiset raportointikäytännöt on hyvä tavoite ja siinä olisi mahdollista määritellä sisältövaatimukset esimerkiksi, että raportissa on vähintään kuvattava kuka on raportin tehnyt, milloin tutkimukset on tehty, lähtötilanne, tehdyt tutkimukset ja niiden perustelut sekä kohdennus ja johtopäätökset toimenpide-ehdotuksineen ja perusteluineen. Viiden vuoden välein järjestettävän kokeen sijaan esitämme säännöllistä koulutusta ajankohtaisista määräyksistä yms. sekä RTA- ja AHA-koulutuksiin lisättäväksi osuuden ammattietiikasta. Myös kouluttajien etiikka on joskus arveluttavaa, kuten omien palvelujen markkinointia tai oppilaiden sähköpostilistojen käyttämistä omien palvelujen suoramarkkinointiin; kouluttajien tulisi olla objektiivisia.

Pätevyyden omaava asiantuntija taas, josta valvova taho on saanut valituksen, tulisi pystyä laittamaan tarkkailuun. Tarkkailu tarkoittaisi sitä, että asiantuntijan on toimitettava yhden vuoden aikana tietty määrä raportteja valvovalle taholle arvioitavaksi sen jälkeen, kun hänelle on annettu varoitus. Näin seurattaisiin, paraneeko toiminta vai onko pätevyys peruttava.

LVV:n pitäisi valvoa myös koulutusta sekä sertifiointeja myöntäviä tahoja. Akkreditointivaatimusta laboratorioille pidämme jossain määrin kohtuuttomana, koska koko laboratoriotoiminnan akkreditointi edellyttää yleensä jo melko laajaa toimintaa alalla ja on turhan raskas prosessi. Se ei myöskään sinällään takaa esim. oikeiden tutkimusmenetelmien käyttöä. Parempi voisi olla vaatia

standardeihin perustuvia analyysejä, jotta toiminta olisi yhdenmukaista. Nykyinen Ruokaviraston hyväksyntä labroille ja analyyseille on näkökulmastamme toimiva.

Ruokaviraston tai vastaavan tahon (LVV?) valvontaa laboratorioille tulisi laajentaa. Myös AHA-laboratoriot tulee huomioida.

Luku 12 - Kiellot ja määräykset

-

Luku 13 - Pakkokeinot ja seuraamukset

-

Luku 14 - Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

-

Luku 15 - Erinaisia säännöksiä

-

Tietojärjestelmät

-

Terveydensuojelulain hallintomenettelyjen arviointi ja kehittämistarpeet

-

Liite 1 Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (545/5015)

Mineraalikuidut: Mineraalikuitujen määritelmä on hyvä sisällyttää asetukseen, mutta termin "teolliset mineraalikuidut" sijaan käytettäisiin mieluummin termiä "mineraalivillakuidut", silloin kun puhutaan ihmisen valmistamien epäorgaanisten, kuitumaisten, rakenteissa ja taloteknisissä järjestelmissä käytettävien eristeiden (lasivilla, kivi=vuorivilla, kuonavilla; yhteisnimi mineraalivilla) kuitupäästöistä, joista valtaosa rakennusten kuituongelmista aiheutuu (lopun aiheutuvat orgaanisista kuiduista ja asbestista). Ehdotettu termi teollinen mineraalikuitu kattaa nykyisessä vakiintuneessa käytössä em. mineraalivillakuitujen lisäksi keraamiset kuidut ja tekniset lasikuidut, jotka eivät ole yleisesti relevantteja rakennusterveysasioissa. Perustelumuiotiossa ehdotettu määritelmä "teolliset mineraalikuidut" määriteltäisiin mineraalivillakuiduiksi, joiden halkaisija on vähintään 3 µm ja pituuden suhde halkaisijaan vähintään 3:1" on siis absurdilla tavalla ristiriidassa käytössä olevien vakiintuneiden määritelmien kanssa, eikä siten ole missään tapauksessa sinällään käyttökelpoinen. Miksi haluttaisiin käyttää yleistermiä (mineraalikuitu), jos erityisesti määritellään, että tarkoitetaan vain osajoukkoa, jolle jo on olemassa hyvä nimi (mineraalivillakuitu)? Sekavuuden lisäämiseksi? TTL käyttää mineraalivillakuiduista termiä "eristevillakuitu". Tämä kuitenkin kattaa määritelmällisesti myös muovi- ja puukuitueristeiden kuidut, eikä siten ole käyttökelpoinen vaihtoehto. Kuitujen laskentaohjeessa tulee huomioida koon lisäksi myös kuitukimput ym. finessit; kuitujen laskennan ohje tulisi kehittää yhteistyössä alan toimijoiden kesken, ja sisällyttää soveltamisohjeeseen. Soveltuva ohjeistus kuiduille voisi siis sisältää mineraalivillakuitujen määritelmän, maininnan muista teollisista mineraalikuiduista ja mahdollisesti myös orgaanisista kuiduista, ja erikseen näytteenotto- sekä laskentaohjeen, joista jälkimmäisessä olisi yhdeksi kuiduksi katsottavan hiukkasen koon ja

muodon määritelmät. Koko terminologia olisi varmaankin hyvä kuvata lyhyesti selvyyden vuoksi, koska ilmeisesti alan asiantuntijoilla ei ole yhteneväistä ymmärrystä aiheesta. Kuitulähteiden silmämääräisen havainnoinnin korostaminen on kannatettavaa, mutta tässä tulisi huomioida rikkoutuneiden eristeiden lisäksi myös muut sisäilmayhteydessä olevat avoimet villapinnat (IV-äänenvaimenninvillat reikäpellin takana, alakatoissa olevat avopintaiset villaeristeet jne).

Kuiva ilma. Kuivan ilman huomioiminen haittoja aiheuttavana olosuhteena on tärkeä lisäys. Terminologia. Pitäisikö termi "toimenpideraja" muuttaa vastamaan paremmin sen tavoitetta, esim. "tarkastusraja" -termi kuvaisi, että rajan ylitys edellyttää asian tarkempaa tarkastelua. Ilmanvaihto. Ilmanvaihdon osalta säännösten arvioinnissa on tärkeää huomioida rakennusten ja niiden ympäristön erityispiirteet, sekä erilaiset ilmanvaihtojärjestelmät ja olosuhteet. Suomessa ulkoilma on yleensä hyvin puhdasta, joten suodatus ei ole läheskään aika tarpeen. Lisäksi epidemiologisten tutkimusten tulosten perusteella ulkoilman mikrobiston suodattamisella pois tulolmasta voi olla negatiivisia vaikutuksia terveyteen.

Asetuksessa on huomioitava erikseen painovoimainen ilmanvaihto. Sille asetetut tavoitteet ja todentamisvaatimukset tulee asettaa realistisesti ja toteuttamiskelpoisesti. Yleensä ilmanvaihdon arviointiin tarkkojen litramäärien määrittely voi olla liian jäykkä tapa, litramäärät voisivat olla suosituksia tai kuvauksia, että "yleensä ainakin xxx/pax tai /m2 ilmamäärä riittää asuntoon / kouluun / hoitolaitokseen".

Sisäilman kaasumaiset yhdisteet. Kemiallisista tekijöistä suosittelisimme ottamaan ammoniakkin mukaan lakiin. Näppituntuma on, että tapauksia, joissa ammoniakkia tulee materiaalipäästönä, on enenevässä määrin, mahdollisesti rakennusmateriaalien koostumusten muuttuessa.

Ilmanäytteiden mittausepävarmuustarkastelu tulee ohjeistaa vedenpitävästi, jotta se tehdään yhtenäisesti. Huom. Saman tulkintaperiaatteen tulisi koskea kaikkien altisteiden mittaustulosten tulkintaa.

VOC-yhdisteet. Saksalaisten RW1 ja RW2 listausten käyttö VOC-mittausten tulosten tulkintaan on hyvä parannus. Mutta mistä nuo jatkossa löytyisivät, olisivatko lain liitteenä ja niitä päivitetäisiin liitteisiin? Vai viitattaisiinko Saksalaisiin dokumentteihin, jotka päivittyvät jatkuvasti?

TXIB:n ja 2EH:n ilmapitoisuuksien toimenpiderajoista luopuminen on hyvä uudistus. PAH-yhdisteet.

PAH-yhdisteiden sisäilman raja-arvon määrittelyssä tulee huomioida kaikki relevantit PAH-yhdisteet (naftaleeni, antraseeni, fluoreeni, fenantreeni, asenaftyleeni, asenaftteeni sekä mahdolliset naftaleenijohdannaiset, kuten 1-metyylinaftaleeni ja 2-metyylinaftaleeni), myös puolihaihtuvat (pyreeni ja fluoranteeni), joiden emissiot muuttuvat usein merkittävästi lämpötilan noustessa 20 -> 30 asteeseen, ja joiden karsinogeenisuus on suurempaa kuin kevyempien yhdisteiden.

Asbesti. Asbestin ilmapitoisuuden toimenpiderajan määrittely yhtenevästi työsuojelulainsäädännön kanssa, myös mittausepävarmuuden osalta, on hyvä uudistus. AHA-tutkijoiden pätevyysvaatimuksen kirjaaminen lakiin on myös hyvä uudistus, jos AHA-koulutuksen sisältö on esitetty lainsäädännössä ja koulutuksen laatua valvotaan.

Mikrobit. Kosteusvaurioiden huomioiminen otsikossakin kannatettavaa (muodossa "kosteusvauriot ja mikrobikasvu"). Tiivistyskorjausten osalta (mikrobikasvu sisäpuolisissa rakenteissa, mutta altistumista hallittu tiivistyksillä) korjausten asianmukaisuus ja onnistuminen pitäisi olla todennettuna laadunvarmistusmittauksin (korjausmenetelmiin hyvin perehtyneellä suunnittelijalla tai RTA:lla), jotta toimenpideraja ei ylity. Mikrobikasvun tunnistamisessa kannattamme tekstin

muotoilua siten, että kasvuston toteaminen ei edellyttäisi lajiston tunnistusta, mutta että joissain tilanteissa tunnistus olisi perusteltua, koska sillä voidaan saada hyödyllistä lisätietoa mikrobivauriosta. Jos lajisto jätetään lainsäädännöstä kokonaan pois, se heikentää myös perusteita mahdollisille tuleville akateemisille tutkimuksille aiheesta (tutkimusrahoituksen saamisesta tulee vaikeaa). Lajiston merkityksen tulkinnan vaikeus johtuu kuitenkin aiheen monimutkaisuudesta ja tiedon puutteesta, ei siitä, että merkitystä ei olisi. Siksi aihetta ei tulisi kuopata.

Taloudelliset vaikutukset

-

Ympäristövaikutukset

-

Muut ihmisiin kohdistuvat yhteiskunnalliset vaikutukset

-

Laurila Anu
AFRY Finland Oy - AFRY Rakennusfysiikka